

Kari Kulmala ps ym.

Lakialoite laiksi rikoslain 28 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Poliisin tietoon on tullut vuonna 2016 yhteensä 1 227 vapaa-ajan asuntoon kohdistuvaa asuntomurtoa. Tilastojen mukaan vain alle neljäsosa mökkimurroista selviää. Mökeissä ei ole usein selkeää omaisuutta, mikä olisi helppo jäljittää. Useimmin anastetaan perämöottoreita, elektroniikkaa sekä pienkoneita. Poliisin mukaan mökeistä viedyn omaisuuden arvo ei ole useinkaan suuri, mutta murron jälkien korjaaminen voi maksaa huomattavasti.

Esitutkintaviranomaisella on monesti tutkittavana kesämökkimurtoja (varkaussarja) siten, että murrot on tehty hyvin lähellä toisiaan, niin ajallisesti kuin myös maantieteellisesti. Esimerkiksi alueella A noin 0,5 km päässä toisistaan on murtauduttu viiteen kesämökkiin ja 5 km päässä alueella B parin sadan metrin säteellä kolmeen mökkiin jne. Murtautumisen tekotapa on samanlainen, ja jokaisesta asunnosta on anastettu omaisuutta. Jokaiselta tekopaikalta on myös taltioitu samanlaiset kengänjäljet, joten onkin ajateltavissa, että kyseessä ovat todennäköisesti samat tekijät.

Tällaista varkaussarjaa tutkittaessa törmätään ongelmaan, että asiassa ei voi käyttää telepakkokeinoja (tukiasematietojen hankkiminen tai televalvonta), koska kyseessä on useita yksittäisiä perusmuotoisia varkauksia, jotka eivät täytä törkeän varkauden tunnusmerkistöä, mikä antaisi mahdollisuuden telepakkokeinojen käyttöön.

Tällä hetkellä useita saman henkilön tekemiä näpistyksiä voidaan käsitellä kokonaisarvostelun perusteella varkautena, kun kyseessä on "ammattimainen" hyötymistarkoitus. Samalla ajatusmallilla useita saman henkilön tekemiä "ammattimaisia varkauksia" tulisi käsitellä törkeänä varkautena: tekojen suunnitelmallisuus, toistuvuus ja jatkaminen, hyötymistarkoitus sekä rikoksilla aiheutetut isot taloudelliset vahingot.

Rikoslain 27 §:n 1 mom. 5 kohdan perusteella asuttuun asuntoon kohdistuneessa varkaudessa asia käsitellään yleensä törkeänä varkautena, jos teko on kohdistunut asuttuun asuntoon (omakotitalo, kerrostalohuoneisto). Oikeuskäytännössä tällä tarkoitetaan vakituiseen asumiseen tarkoitettua asuntoa. Kesäasuntojen osalta oikeuskäytäntö ei ole selkeä, vaikka teko on vastaava asianomistajan ja hänen oikeuksiensa loukkaamisen näkökulmasta. Tämän vuoksi lakitekstin muuttaminen muotoon "asumiskäyttöön tarkoitettuun asuntoon" on perusteltu. Anastetun omaisuuden arvolla tai määrällä ei ole merkitystä teon kvalifioinnissa. Asutussa asunnossa ei asukkaan tarvitse olla murron aikana kotona.

Lakialoite LA 24/2017 vp

Sarjarikoksilla, jotka voidaan tekotavan, -paikan tai -ajan perusteella tai muun tutkintatoimen perusteella osoittaa tai olettaa olevan saman tekijän tekemiä ja suunnitelmallisia, tekijän saama rikoshyöty sekä asianomistajalle koituva haitta voi olla huomattava.

Ulkomaalaisten tekemät omaisuusrikokset ovat lisääntyneet voimakkaasti vuodesta 2007 lähtien (Schengen-sopimuksen voimaantulo). Kyseessä voi olla tekijöiden toimiminen osana järjestäytyntä rikollisuutta. Rikosten kohteina ovat arvokkaan omaisuuden lisäksi myös tavanomaiset kauppaliikkeiden päivittäistavarat, joiden arvo ei yksittäisissä rikoksissa ole merkittävä, mutta rikosten sarjoittamisen kautta voidaan osoittaa, että tekijän saama rikoshyöty on huomattava. Tämän kaltaisiin rikoksiin syylistyneet ovat tulleet maahan pelkästään rikoksen tekemistä varten, ja maassa olo kestää muutaman päivän. Teot ovat hyvin suunnitelmallisia ja ammattimaisia. Teot voivat olla yksittäisen tekijän tekemiä, tai niihin osallistuu useampi henkilö ja tekijöiden välillä on selkeitä roolituksia (tiedustelija, harhauttaja, omaisuuden anastaja, anastetun omaisuuden pois kuljettaja jne.)

Näissä edellä kuvatuissa tilanteissa rikoksien selvityksintressin tulee olla suurempi, ja esitutkintaviranomaisilla tulee olla siten käytettävissä perustellut ja asianmukaiset selvittämiskeinot, kuten mahdollisuus hankkia tukiasematietoja tai televalvontatietoja rikoksen tekijöiden käyttämistä teli liittymistä tai telepäätelaitteista.

Erityisesti pakkokeinolakiuudistuksen jälkeen (1.1.2014) esitutkintaviranomaisten keinot ovat kaventuneet sarjarikosten selvittämisessä. Voimassa oleva pakkokeinolaki kavensi telepakkokeinojen hyödynnettävyyttä esitutkinnassa ja syyteharkinnassa. Pakkokeinolakiin tuli uutena säädöksenä "Ylimääräisen tiedon" käsite (PKL 10:55 §), ja ylimääräisen tiedon käyttöä rajoitettiin (PKL 10:56 §). Uusi pakkokeinolain säädös 10:56 § rajoittaa mm. televalvontatiedoilla saatujen tietojen hyödyntämistä sarjarikoksissa, missä osa varkausrikoksista on törkeitä tekemuotoja ja osa perusmuotoisia varkauksia. Törkeän varkauden tutkinnassa hankittuja televalvontatietoja ei voida hyödyntää todisteena samassa rikossarjassa saman tekijän samalla alueella ja samaan teko-aikaan tehtyjen perusmuotoisten varkausrikosten esitutkinnassa eikä syyteharkinnassa.

Tukiasematietojen ja televalvontatietojen käytön mahdollistaminen parantaa esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia selvittää perusmuotoisia varkausrikoksia rikossarjoissa, missä teot ovat perustellusti suunnitelmallisia, toistuvia ja niillä on "ammattimainen luonne" sekä hyötymistarkoitus.

Yleisesti kyseisessä varkaussarjassa tekopaikat ovat hiljaisilla alueilla, joten muun muassa tukiasematietojen perusteella tekijän/tekijöiden selvittäminen olisi hyvin mahdollista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 28 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 28 luvun 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 769/1990, seuraavasti:

28 luku

Varkaudesta, kavalluksesta ja luvattomasta käytöstä

2 §

Törkeä varkaus

Jos varkaudessa

- 1) anastamisen kohteena on erittäin arvokas omaisuus,
- 2) anastamisella aiheutetaan rikoksen uhrille tämän olot huomioon ottaen erityisen tuntuva vahinkoa,
- 3) rikoksenteijä käyttää hyväkseen rikoksen uhrin avutonta tai hädänalaista tilaa,
- 4) rikoksenteijä tai osallinen varustautuu teon toteuttamista varten ampuma-aseella, räjähdysaineella taikka muulla näiden kaltaisella vaarallisella välineellä,
- 5) rikoksenteijä murtautuu asumiskäyttöön tarkoitettuun asuntoon tai
- 6) anastaminen on toistuvaa, suunnitelmallista ja teossa tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä

ja varkaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksenteijä on tuomittava *törkeästi varkaudesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 29.5.2017

Kari Kulmala ps
Veera Ruoho ps
Tom Packalén ps
Reijo Hongisto ps
Mika Raatikainen ps